

Nr 332.

Av herr **Jonsson** i Fjäle, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 278, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Flera statliga utredningar och praktisk erfarenhet giva vid handen, att utkomstmöjligheterna för jordbruksbefolkningen i Norrland äro i allmänhet sämre än i landet i övrigt. Den norrländska landsbefolkningen lever som regel under rätt torftiga förhållanden. På grund av flera samverkande orsaker är jordbruksproduktionen i Norrland huvudsakligen inriktad på animalisk produktion. Det är inte möjligt att genomföra samma differentiering i jordbruksproduktionen i Norrland som i de mellersta och södra delarna av landet.

Det är mjölken, som är den största saluprodukten för det norrländska jordbruket. Även om det är önskvärt med en ökad differentiering av den norrländska jordbruksproduktionen och mjölkproduktionen icke så helt komme att dominera denna landsändas jordbruksproduktion som nu är fallet, äro nog produktionsbetingelserna sådana för det norrländska jordbruket, att mjölkproduktionen alltjämt blir den stora stapelartikeln i denna produktion. Det är därför självklart, att de åtgärder, som från statsmakternas sida vidtagits för att hjälpa det norrländska jordbruket, i varje fall när det gällt de regleringsmässiga åtgärderna, huvudsakligen grupperat sig omkring mjölkproduktionen och dess upphjälpande.

Ifråga om de influtna prisutjämningsmedlens fördelning har det sedan juli 1935 gällt den bestämmelsen, att å de norrländska prisutjämningsdistrikten belöpande medlen icke skola anlitas för bestridande av kostnaderna för smörexporten utan helt användas för utbetalande av prisutjämningsbidrag inom vederbörande distrikt. På detta sätt fingo de norrländska prisutjämningsdistrikten större prisutjämningsbelopp att fördela, och följaktligen blevo de utgående produktmjölksbidragen större pr kg levererad mjölk. Det var alltså en uppenbar förmån, som de norrländska mjölkproducenterna därigenom blevo tillerkända. Det bör kanske tilläggas, att det direkta och huvudsakligaste värde, som de norrländska jordbrukarna haft av de statliga jordbruksregleringarna, är att återfinna inom mjölkregleringen.

Från och med juli 1937 har det utgått särskilt bidrag till produktmjölken inom de norrländska prisutjämningsdistrikten. Förut utgick sådant endast till Norrbottens prisutjämningsdistrikt. Dessa särskilda produktmjölktil-

lägg för Norrland tillkommo efter en utredning av Statens jordbruksnämnd och avsågo att förbättra det norrländska jordbrukets lönsamhet samt ugöra en kompensation åt norrlandsjordbrukarna, vilka arbetade under ogynnsamma förhållanden och kunde komma i åtnjutande av endast en begränsad del av det statliga jordbruksstödet.

Den sålunda uppkomna differentieringen efter de inkluderade särskilda produktmjölkstilläggen gav under regleringsåret 1/7 1937— 30/6 1938 följande produktmjölksutbyten i Norrland i jämförelse med hela riket.

Tid	Hela riket	Mell. Norrland	Västerbotten	Norr-botten	Vägt medeltal för Norrland
1.7 1937—30.6 1938	12.77	15.36	15.06	18.76	15.91
Över medeltalet ö/kg för riket	—	2.59	2.29	5.99	3.14
%	—	—	—	—	24.5

Produktmjölksutbytet låg sålunda 3.14 öre per kg mjölk eller i runt tal 25 % över medeltalet för hela riket, vilket i stort sett motsvarade av produktionsbetingelserna föranledda högre produktionskostnader per kg mjölk i Norrland. (Detta merpris motsvarade också i det närmaste det merpris, som mejerierna i Norrland tidigare utbetalat till producenterna.) Denna differens sjönk redan 1939 till 2.48 öre per kg mjölk eller 18.2 %.

Då efter krigsutbrottet smörexporten minskade och snart helt upphörde, medförde detta en förändring i differentieringen av de utgående prisutjämningsbidragen emellan de olika prisutjämningsdistrikten, och de norrländska prisutjämningsdistrikten kommo i ett ofördelaktigare läge. Fjolårets riksdag beslöt också att från den 1 juli 1940 höja de särskilda pristilläggen till Norrland till 1.5 öre för Mellersta Norrland, 2 öre för Västerbotten och 3 öre för Norrbotten. Detta pristillägg visade sig vara allt för lågt för att bibehålla 1939 års prisrelationer än mindre kunna återställa tidigare av Jordbruksnämnden efter utredning föreslagna differentieringar.

Man torde väl kunna utgå från att produktion av mjölk och mejeriprodukter vid det mindre jordbruket på grund av kriget undergått ungefär *samma procentuella kostnadsstegring* för hela landet och att de relationer i mjölkpriset, som voro rådande de närmaste förkrigsåren, skola ligga till grund för de fortsatta statliga stödåtgärderna. Vissa förhållanden tala för att den av kriget föranledda kostnadsstegringen är högre i Norrland.

Att de tre norrländska prisutjämningsdistrikten i jämförelse med övriga prisutjämningsdistrikt under de senare åren kommit i ett betydligt sämre läge än tidigare med avseende å produktmjölksutbytet, framgår av bilagda sammanställning. (Se bil. 1).

Produktmjölksutbytet är samtidigt normerande för priset å konsumtionsmjölk.

Då nu gällande prisutjämningsförfarande icke torde komma att medföra

några större variationer, har nettoprisutjämningsbidraget under år 1939 jämförts med under januari månad 1941 utgående prisutjämningsbidrag och pristillägg. (Se bil. 2).

Av den förstnämnda tabellen framgår, att produktmjölksvärdet för hela riket under januari månad 1941 låg 40.36 % över medeltalet för år 1939. Om tidigare relationer i prisavseende bibehållits och samma prisstegring skett över hela landet, hade följande produktvärden framkommit:

Område	Produktmjölkvärden			Januari 1941 i förh. till 40,36 %
	1939 ö/kg	+ 40,36 % ö/kg	Jan. 1941 ö/kg	
Stockholm—Göteborg				
a)	13.69	19.35	19.17	— 0.18
b)	13.47	18.90	19.00	+ 0.10
c)	13.35	18.73	18.92	+ 0.19
Skåne	13.23	18.57	18.69	+ 0.12
Värmland—Dalarna	13.84	19.42	19.24	— 0.18
Mell. Norrland	15.67	21.99	20,36	— 1.63
Västerbotten	15.74	22.09	20.61	— 1.48
Norrboten	17.99	25.25	22.49	— 2.76
Hela riket	13.61	19.10	19.10	± 0

Detta relativt ogynnsamma läge, vari sålunda de norrländska mjölkproducenterna kommit, har givetvis framkallat missnöje. Framställningar från representanter för mejerierna och mjölkproducenterna i Norrland ha också gjorts till Svenska Mejeriernas riksförening med hemställen om en sådan höjning av de särskilda bidragen i norrlandsdistrikten, att de totala prisutjämningsbidragen i nämnda distrikt relativt till prisutjämningsbidragen i övriga distrikt bleve lika höga som under första halvåret 1939 eller tidigare, då dessa norrlandsdistrikt erhöle särskilda bidragsbelopp såsom gottgörelse i distriktens andelar i exportkostnaderna för smör. Mejeriernas riksförenings styrelse har med tillstyrkan överlämnat denna framställning till livsmedelskommissionen. Denna har däremot avstyrkt framställningen med bl. a. det motivet, att om de utgående särskilda producentbidragen inkluderas i det totala mjölkbidraget, så komma de norrländska jordbrukarna i ett gynnsammare läge i förhållande till jordbrukarna i det övriga landet. Detta har ju sin orsak däri, att det övervägande flertalet av Norrlands jordbrukare äro småbrukare med relativt små mjölkleveranser till mejerierna.

Gentemot detta livsmedelskommissionens resonemang får jag framhålla såsom min mening, att det utgående särskilda producentbidraget är väl närmast tillkommet såsom en mera socialt betonad hjälp åt de mindre jord-

brukarna i hela landet. Det kan därför icke vara varken principiellt eller praktiskt taget riktigt att, såsom livsmedelskommissionen här gjort, tillmäta detta särskilda producentbidrag betydelsen utav ett utjämningsförfarande de olika prisutjämningsdistrikten emellan. Detta är väl ändå att tilldela dessa producentbidrag en uppgift i det allmänna regleringsförfarandet som de icke varit avsedda för.

Häremot ha åtta ledamöter av livsmedelskommissionens råd i sitt särskilda till livsmedelskommissionens skrivelse fogade yttrande givit sin anslutning till ovanberörda framställning och framhållit att, »i anslutning till vad svenska mejeriernas riksförening härom anfört det vore skäligt, att nämnda bidrag undergår viss förhöjning». Jordbruksministern framhåller i sitt yttrande till statsrådsprotokollet rörande ovanberörda spörsmål, att han följer livsmedelskommissionens framställning, d. v. s. att samma särskilda bidrag som under innevarande regleringsår skall utgå även för det kommande regleringsåret inom de norrländska prisutjämningsdistrikten, men framhåller dock att »det torde böra övervägas huruvida någon ytterligare ökning kan vara befogad».

Då jag anser, att en sådan ökning av de till de norrländska prisutjämningsdistrikten utgående särskilda produktmjölkbidragen är väl motiverad och att dessa prisutjämningsdistrikt relativt sett böra komma i nivå med de övriga prisutjämningsdistrikten och när jordbruksministerns något svävande uttalande i sagda fråga icke synes lämna full garanti för att så kommer att ske, får jag hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område måtte besluta företaga en sådan höjning av de utgående särskilda bidragen till produktmjölken i de norrländska prisutjämningsdistrikten, att produktmjölkutbytet för de tre norrländska prisutjämningsdistrikten kommer i samma relationer med övriga distrikt, som rådde år 1939.

Stockholm den 5 juni 1941.

Jon. N. Jonsson,
Fjäle.

Produktmjölksutbyten.

Bil. 1.

	Stockholm—Göteborg			Skåne	Värml.— Dalarna	Mellersta Norrland	Väster- botten	Norr- botten	Hela riket
	a.	b.	c.						
	ö/kg	ö/kg	ö/kg						
1938	13.07	12.79	12.72	12.47	13.89	15.83	15.01	17.59	12.915
1939	13.69	13.47	13.85	13.23	13.84	15.67	15.74	17.99	13.611
1940	16.28	15.99	15.78	15.48	16.34	17.49	17.58	20.95	16.015
Januari 1941	19.17	19.00	18.92	18.69	19.24	20.86	20.60	22.49	19.103
Ökning 1938—1939 ö/kg	0.62	0.68	0.63	0.76	0.45	0.84	0.73	0.40	0.696
» » — » %	4.7	5.3	4.9	6.1	3.3	2.2	4.8	2.2	5.3
Ökning 1938—1940 ö/kg	3.21	3.20	3.06	3.01	2.95	2.16	2.57	3.36	3.100
» » — » %	24.5	25.0	24.0	24.1	22.0	14.0	17.1	19.1	24.0
Ökning 1938—1941 ö/kg	6.10	6.21	6.20	6.22	5.85	5.03	5.59	4.90	6.188
» » — » %	46.6	48.5	48.7	49.8	43.6	32.8	37.2	27.8	47.9
Ökning 1939—1940 ö/kg	2.59	2.52	2.43	2.25	2.50	1.82	1.84	2.96	2.404
» » — » %	18.92	18.71	18.20	17.00	18.06	11.61	11.69	16.45	17.66
Ökning 1939—1941 ö/kg	5.48	5.53	5.57	5.46	5.40	4.69	4.86	4.50	5.492
» » — » %	40.08	41.05	41.72	41.27	39.02	29.93	30.88	25.01	40.36

Motioner i Andra kammaren, Nr 332.

Mars 1941.

Bil. 2.

	Prisutjämningsbidrag januari månad 1941					Prisutj. bidrag 1939	Januari 1941 i förhåll. till 1939
	Netto	Särskilt bidrag till Norrländ	Allm. tillägg å produkt- mjölk	Summa	I förhållande till medelta- let för riket		
	ö/kg	ö/kg	ö/kg	ö/kg	ö/kg	ö/kg	ö/kg
I. Stockholm—Göteborg							
a. Mälardalen, Örebro	1.16		0.81	1.97	+ 0.067	1.19	+ 0.78
b. Östergötland, N. Kalmar, Gotland...	1.06		0.74	1.80	— 0.103	0.97	+ 0.88
c. Småland, Blekinge, Västra Sverige .	1.01		0.71	1.72	— 0.183	0.85	+ 0.87
II. Skåne	0.87		0.62	1.49	— 0.413	0.73	+ 0.76
III. Värmland-Dalarna	1.21		0.83	2.04	+ 0.137	1.34	+ 0.70
IV. Mellersta Norrland	0.98	1.5	0.68	3.16	+ 1.257	3.17	— 0.01
V. Västerbotten	0.82	2.0	0.58	3.40	+ 1.497	3.24	+ 0.16
VI. Norrbotten	1.34	3.0	0.95	5.29	+ 3.387	5.49	— 0.20
Hela riket	1.198		0.705	1.908	—	1.11	+ 0.79
Norrland	0.964	1.85	0.675	3.490	+ 1.587		